

**Procedury postępowania
w sytuacjach trudnych
i kryzysowych
w Szkole Podstawowej
w Gawlikach Wielkich**

Gawliki Wielkie, 28 maja 2019 r.

Wstęp

Procedury bezpieczeństwa w szkole to normy określające postępowanie i reagowanie nauczycieli oraz innych pracowników szkoły w sytuacjach: zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia i życia uczniów, wobec uczniów przejawiających negatywne zachowania, współpracy z rodzicami oraz innych nieprzewidzianych zdarzeń zakłócających proces dydaktyczno- opiekuńczo-wychowawczy szkoły.

Na każdy zaistniały przejaw negatywnego zachowania uczniów, każdy nauczyciel i pracownik szkoły zobowiązany jest do odpowiedniego reagowania. Tylko wspólne, konsekwentne postępowanie nas dorosłych, odpowiedzialnych za dobre wychowanie uczniów może przynieść korzyść i sprawić, że w szkole wszyscy będziemy czuć się dobrze i będziemy wolni od wzajemnych narzekań. Na terenie szkoły dochodzi do zdarzeń, które mogą bezpośrednio zagrażać bezpieczeństwu zdrowiu i życiu uczniów. Właściwa reakcja nauczyciela, wychowawcy, pedagoga, dyrektora szkoły, pracownika obsługi czy administracji adekwatna do zaistniałego zdarzenia oraz powiadomienie w razie potrzeby stosownych instytucji, daje gwarancję, że podjęte działania zapewniają bezpieczeństwo uczniom. Szkoła jest placówką zobowiązaną do wczesnej diagnozy objawów niedostosowania społecznego, profilaktyki oraz oddziaływań wychowawczych wobec uczniów.

Z opracowaniem zapoznani zostaną uczniowie naszej szkoły oraz ich rodzice (opiekunowie) w formie komunikatu na stronie internetowej Szkoły Podstawowej w Gawlikach Wielkich, wiadomości (ogłoszenia) przekazanej przez dyrektora szkoły w dzienniku elektronicznym, a także podczas zajęć z wychowawcą czy na każdej lekcji związanej z sytuacjami trudnymi w terminie do 31 maja 2019 r. Procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych wychowawczo mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa w szkole, zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych poprzez wskazanie

działań profilaktycznych, wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym ucznia oraz ułatwienie i ujednolicenie sposobów reagowania.

O obowiązujących procedurach w sytuacjach zagrożenia wychowawcy od r. szk. 2019/2020 informują rodziców na spotkaniach z rodzicami oraz uczniów podczas zajęć z wychowawcą. Rodzice dokumentują fakt zapoznania się z procedurami na początku roku szkolnego poprzez złożenie oświadczeń i podpisów w dokumentacji szkoły. Poniższe procedury są dostępne w pokoju nauczycielskim szkoły oraz publikowane są w serwisie internetowym szkoły.

I PODSTAWY PRAWNE

1. USTAWA z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2018 r. poz. 1457, 1560, 1669 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 730 i 761 z późn. zm.)
2. USTAWA z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. 2017 poz. 59 z późn. zm.)
3. USTAWA z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2018 r. poz. 967 z późn. zm.)
4. USTAWA o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 12 listopada 1982 r. (Dz.U. 1982 nr 35 poz. 228 z późn. zm.)
5. KODEKS Postępowania Cywilnego z dnia 01 grudnia 1964 r. (Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296 z późn.)
6. ROZPORZĄDZENIE Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z, dnia 9 sierpnia 2017 roku w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591)
7. USTAWA z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 1996 nr 10 poz. 55 z późn. zm.)
8. USTAWA z dnia 26 października 1982 r. O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 1982 nr 35 poz. 230 z późn. zm.)
9. USTAWA z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2005 nr 179 poz. 1485 z późn. zm.)
10. ROZPORZĄDZENIE Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2018 poz. 214 z późn. zm.).
11. USTAWA z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 z późn. zm.).
12. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 października 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2018 poz. 2140)
13. ZARZĄDZENIE nr 590 komendanta Głównego Policji z dnia 24 października 2003 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich. Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58, Nr 19, poz. 185, Nr 74, poz. 676, Nr 81, poz. 731, Nr 113, poz. 984, Nr 115, poz. 996, Nr 153, poz. 1271, Nr 176 poz. 1457, Nr 200, poz.1688 oraz z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 113, poz. 1070, Nr 130, poz. 1188 i 1190, Nr 137, poz. 1302 i Nr 166, poz. 1609).

14. USTAWA z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180, póź. 1493 z późn. zm.).

15. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179 z późn.)

16. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. nr 26 poz.226 z późn. zm.).

17. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 poz. 532 z późn. zm.).

18. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33 z późn zm.)

II. DEFINICJA BEZPIECZEŃSTWA

Bezpieczeństwo to stan, w którym nie ma zagrożenia.

III. CELE PROCEDUR:

CEL GŁÓWNY- Bezpieczne i skuteczne zarządzanie szkołą.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- zapewnienie bezpiecznych warunków pobytu uczniów w szkole,
- ochrona uczniów przed demoralizacją,
- ujednoczenie oddziaływań pomiędzy szkołą a środowiskiem rodzinnym uczniów,
- skuteczne działanie szkoły w nieprzewidzianych sytuacjach.

IV. ZAKRES PROCEDUR:

Procedury obejmują swoim zasięgiem cały system oddziaływań wychowawczych, opiekuńczych, dydaktycznych, profilaktycznych i prewencyjnych wobec uczniów i ich rodziców.

V. OSOBY ODPOWIEDZIALNE:

1. Dyrektor szkoły,
2. Nauczyciele, wychowawcy,
3. Pedagog szkolny,
4. Pracownicy administracji i obsługi (zgodnie z zakresem obowiązków).

VI. OPIS DZIAŁAŃ:

A. DZIAŁANIA DYREKTORA SZKOŁY:

1. Zapewnienie stanu technicznego obiektu i wyposażenia zgodnie z obowiązującymi przepisami.
2. Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za stan techniczny i higieniczny urządzeń sanitarnych obiektów należących do placówki.
3. Zaznajamianie pracowników podejmujących pracę z zakresem ich obowiązków i sposobem wykonywania pracy na wyznaczonych stanowiskach oraz działaniami służącymi zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom.
4. Prowadzenie nadzoru pedagogicznego pod kątem uwzględniania przez nauczycieli w działaniach dydaktyczno- wychowawczo- opiekuńczych wymogów bezpieczeństwa oraz zapewnienia opieki pedagogicznej.
5. Systematyczne dokonywanie przeglądów stanu technicznego budynku ze szczególnym zwróceniem uwagi na ewentualne zagrożenia (elewacji zewnętrznej, stolarki drzwiowej i okiennej, wejścia na teren szkoły, boiska szkolnego, sal lekcyjnych, korytarzy, schodów toalet, szatni) i instalacji (elektrycznej, grzewczej, wentylacyjnej, odgromowej, wodno-kanalizacyjnej i innej).
6. Organizowanie przy pomocy odpowiednich instytucji szkoleń dla pracowników z zakresu BHP, ppoż. oraz udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.
7. Monitorowanie przestrzegania zasad postępowania pracowników szkoły dotyczących:
 - a) bezpieczeństwa uczniów podczas zajęć na terenie szkoły,
 - b) organizowania wycieczek, zajęć w terenie,
 - c) dokumentacji wypadków dzieci pozostających pod opieką szkoły
 - d) ewakuacji

e) nadzorowania prac remontowych, naprawczych i instalacyjnych odbywających się w placówce (oznakowanie i zabezpieczenie przed swobodnym dostępem do pomieszczeń, do których jest wzbroniony wstęp osobom nieupoważnionym)

8. Czuwanie nad bezpieczeństwem uczniów poprzez monitorowanie wejścia na teren szkoły osób z zewnątrz.

9. Dozorowanie pełnienia dyżurów przez nauczycieli.

10. Przestrzeganie zasad dotyczących usprawiedliwiania nieobecności i zwalniania uczniów z zajęć szkolnych przez rodziców (prawnych opiekunów).

11. Współdziałanie z Policją, GOPS-em i Sądem Rodzinnym i Nieletnich we wszystkich sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia i życia uczniów.

B. DZIAŁANIA NAUCZYCIELI

1. Systematyczne kontrolowanie sal, w których odbywają się zajęcia oraz miejsc, w których mają być prowadzone lekcje z uczniami.

2. Planowanie i realizowanie procesu dydaktyczno - opiekuńczo wychowawczego zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami bezpieczeństwa przyjętymi w szkole.

3. Bezwzględne przestrzeganie zasady zapewnienia opieki pedagogicznej przez cały czas pobytu uczniów w szkole.

4. Rzetelne pełnienie dyżurów śródlekcyjnych według grafików zatwierdzonych przez dyrektora szkoły.

5. Reagowanie na przejawy krzywdy, agresji, przemocy i innych zachowań niepokojących stosowanych wobec uczniów przez innych uczniów oraz rodziców.

C. DZIAŁANIA PRACOWNIKÓW ADMINISTRACJI I OBSŁUGI

1. Reagowanie na przejawy krzywdy, przemocy i agresji stosowanej wobec uczniów lub przez samych uczniów.

2. Zgłaszanie zauważonych niepokojących zachowań zagrażających bezpieczeństwu, zdrowiu lub życiu uczniów do dyrektora szkoły.

3. Natychmiastowe działania zmierzające do usunięcia sytuacji zagrażających bezpieczeństwu uczniów (szczególnie w trakcie trwania przerwy) takich jak:

rozlany płyn, potłuczone szkło, oberwana tablica, otwarty dostęp do urządzeń elektrycznych itp.

4. Kontrolowanie stanu czystości we wszystkich toaletach po zakończonych przerwach.

VII PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH TRUDNYCH I KRYZYSOWYCH

1. Procedura postępowania w przypadku ucznia sprawiającego trudności wychowawcze:

1. Nauczyciel (wychowawca) ma obowiązek przeprowadzenia diagnozy sytuacji szkolnej i rodzinnej uczniów na początku roku szkolnego za pomocą wybranych metod, np. rozmowa z rodzicem, poprzednim wychowawcą, pedagogiem, samym uczniem.

2. Nauczyciel podejmuje działania wychowawcze, zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemów szkolnych ucznia.

3. Nauczyciel informuje rodzica/prawnego opiekuna o istniejących trudnościach i zapoznaje go ze swoim planem działań, jednocześnie zobowiązuje rodzica/prawnego opiekuna do podjęcia rzetelnej współpracy.

4. W przypadku utrzymujących się trudności wychowawczych z uczniem, nauczyciel inicjuje spotkania z nauczycielami uczącymi dziecko, w celu uzyskania pomocy i wsparcia w przezwyciężaniu problemów wychowawczych. Do uczestnictwa w posiedzeniu takiego zespołu może zostać zaproszony na wniosek dyrektora szkoły, pedagog z zewnętrznej instytucji czy przedstawiciel policji, pracownik socjalny GOPS, kurator, itp.

5. Nauczyciel informuje rodzica/prawnego opiekuna o możliwości/ konieczności (decyduje wychowawca) uczestnictwa w spotkaniu zespołu wychowawczego.

6. Pedagog we współpracy z wychowawcą klasy i rodzicami/opiekunami prawnymi podsumowuje problemy wychowawcze i emocjonalne ucznia, udzielając wsparcia i dostępnymi pedagogicznymi metodami i formami pracy stara się pomóc uczniowi.

2. Procedura postępowania w przypadku niszczenia i dewastacji mienia szkolnego i prywatnego przez ucznia.

1. Niszczenie mienia to:

- a) niszczenie ławek, krzeseł (napisy, pomalowane blaty, połamane krzesła), żaluzji, ścian w salach, napisy na murze szkolnym, ścianach i

drzwiach, niszczenie drzwi, zamków, demontaż urządzeń sanitarnych w toaletach, niszczenie gazetek , itp.

- b) zaśmiecanie korytarza,
- c) zaśmiecanie obejścia szkoły,
- d) niszczenie, zaśmiecanie pomieszczenia jadalni,
- e) niszczenie szafek w szatniach,
- f) zanieczyszczenie szatni w-f ,
- g) niszczenie sprzętu sportowego (materacy, piłek, siatek, itp.),
- h) niszczenie pomocy dydaktycznych (mapy, przyrządy geometryczne, itp.),
- i) niszczenie rzeczy prywatnych i szkolnych uczniów (książki, zeszyty, przybory, plecak, buty, kurtka , itp.

Postępowanie w sprawie niszczenia mienia przechodzi kolejne etapy:

- 1) Interwencja świadka zdarzenia – ustalenie sprawców.
- 2) W przypadku braku możliwości ustalenia sprawcy/sprawców przeprowadzana jest rozmowa ze wszystkimi osobami mogącymi się znajdować w miejscu zdarzenia, następuje podjęcie czynności mających na celu ustalenie sprawcy/sprawców.
- 3) W przypadku stwierdzenia zniszczenia mienia przez ucznia, następuje przekazanie dalszych działań wychowawcy.
- 4) Przeprowadzana jest rozmowa wychowawcy z uczniem w celu wyegzekwowania naprawy sprzętu (zapis zdarzenia w zeszycie uwag).
- 5) Wezwanie rodziców i wyciągnięcie konsekwencji materialnych wobec rodziców uczniów - sprawców zniszczenia.
- 6) Sporządzenie protokołu.

Oprócz wszczętych procedur prawnych następuje wyznaczenie rodzaju zadośćuczynienia np. w formie pracy społecznej sprawcy zniszczenia na rzecz szkoły. W przypadku dużej szkody obligatoryjne zostaje wezwana policja.

3. Procedura postępowania w przypadku stosowania agresji i przemocy fizycznej przez uczniów.

Każdy pracownik szkoły, który zauważy stosowanie przez ucznia lub uczniów, wobec innych, aktów agresji i przemocy fizycznej lub posiadający informacje o zaistnieniu takiego zachowania, ma obowiązek podjąć działania w celu natychmiastowego przerwania aktów agresji, wyjaśnić okoliczności i ustalić sprawcę i natychmiast powiadomić wychowawcę, a w poważniejszych sytuacjach dyrektora szkoły.

- a. w przypadku stwierdzenia potrzeby udzielenia pomocy medycznej należy udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej, wezwać pogotowie w sytuacji zagrożenia życia;
- b. wychowawca klasy lub inna osoba wskazana przez dyrektora szkoły powiadamia rodziców poszkodowanego ucznia;
- c. wychowawca klasy lub pedagog powiadamiają też rodziców sprawcy;
- d. rodzice sprawcy zostają poinformowani o zdarzeniu i są zobowiązani do spowodowania pozytywnych zmian w zachowaniu swojego dziecka (mogą skorzystać z pomocy pedagoga lub innej instytucji wskazanej przez szkołę);
- e. wychowawca klasy, a jeśli zachodzi taka potrzeba, dyrektor szkoły nakładają na ucznia – sprawcę, kary wg statutu szkoły;
- f. w przypadku poważnego urazu dyrektor szkoły, jak też rodzic poszkodowanego, mają prawo powiadomić policję;
- g. dyrektor szkoły ma prawo wezwać policję w celu ustalenia sprawcy czynu, gdy ten uciekł z miejsca lub nie przyznaje się do jego popełnienia,
- h. w przypadku poważnego wybuchu zachowania agresywnego zagrażającego bezpieczeństwu ucznia lub innych osób nauczyciel lub inny pracownik szkoły mają prawo wezwać policję. Należy o tym fakcie powiadomić dyrektora szkoły i rodziców ucznia.

3a Postępowanie w przypadku agresywnego zachowania ucznia wobec nauczyciela

- a. przez zachowanie agresywne ucznia wobec nauczyciela rozumie się: obelżywe wyzwiska, groźby słowne i pisemne, opluwanie, rzucania przedmiotami w kierunku nauczyciela, zabranie przedmiotu należącego do nauczyciela, brak reakcji na uwagi słowne, głośne i złośliwe uwagi w czasie lekcji odnoszące się do nauczyciela lub inne mające znamiona agresywności.
- b. poszkodowany nauczyciel o zaistniałym zdarzeniu powiadamia wychowawcę ucznia.
- c. wychowawca przeprowadza rozmowę wyjaśniającą przebieg zdarzenia i ustala świadków, informując ucznia o konsekwencjach jego czynu (sporządza notatkę).
- d. o zdarzeniu, wychowawca informuje rodziców/opiekunów, prosząc o osobisty kontakt.

e. przeprowadza z rodzicami, uczniem i poszkodowanym nauczycielem rozmowę wyjaśniającą okoliczności zdarzenia.

f. w sytuacji, gdy nauczyciel czuje się zagrożony lub kiedy sprawca agresji po raz kolejny dopuści się zachowania agresywnego, dyrektor szkoły powiadamia policję.

3b Postępowanie w przypadku agresywnego zachowania nauczyciela lub innego pracownika szkoły wobec ucznia

a. na wniosek ucznia lub rodzica/opiekuna, wychowawca niezwłocznie przeprowadza ze stronami konfliktu rozmowę wyjaśniającą przebieg i okoliczności zdarzenia.

b. wychowawca o zdarzeniu powiadamia dyrektora szkoły.

c. w przypadku potwierdzenia się zarzutów, dyrektor wobec nauczyciela lub innego pracownika podejmuje działania porządkowe lub dyscyplinarne.

4. Procedura postępowania w przypadku stosowania przemocy i agresji psychicznej przez uczniów.

Przez przemoc psychiczną rozumie się:

a. zastraszanie, ośmieszanie, poniżanie, szantażowanie, wymuszenia, psychiczne znęcanie się, mobbing, drwiny, złośliwe plotkowanie, słowne wyżywanie się, grożenie, itp.

b. jeżeli uczeń czuje się poszkodowany przez innego ucznia lub uczniów może (powinien) – według własnych odczuć, zgłosić przypadek takiej przemocy: wychowawcy klasy lub pedagogowi oraz rodzicom;

c. również osoby będące świadkami takich sytuacji lub mające informacje o nich powinny w/w osobom je zgłosić;

d. rodzice mają prawo i obowiązek zgłosić wychowawcy lub pedagogowi fakt stosowania przemocy w stosunku do ich dziecka;

e. wychowawca klasy przy pomocy pedagoga szkolnego podejmuje działania wyjaśniające oraz profilaktyczne - terapeutyczne w stosunku do sprawców;

f. jeżeli problem dotyczy klasy lub grupy, pedagog prowadzi stosowne zajęcia (na życzenie wychowawcy);

g. kary nakłada dyrektor szkoły wraz z wychowawcą klasy wg statutu szkoły;

h. w poważnych przypadkach znęcania się nad uczniem czy uczniami dyrektor szkoły wraz z pedagogiem decyduje o powiadomieniu policji lub sądu rodzinnego i nieletnich.

5. Procedura postępowania w przypadku dokonania kradzieży przez ucznia.

a. każdy pracownik szkoły, który podejrzewa lub, którego poinformowano, że uczeń dopuścił się kradzieży, natychmiast powiadamia o tym wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego oraz dyrektora szkoły.

b. pracownik szkoły w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy lub innego pracownika szkoły i w miejscu odosobnionym żąda, aby uczeń przekazał mu skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni.

c. pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie dokonać przeszukania odzieży albo torby szkolnej. Może to zrobić tylko policja.

d. wychowawca klasy, dyrektor szkoły lub pedagog szkolny powiadamia rodziców lub opiekuna prawnego ucznia podejrzanego o dokonanie kradzieży i rodziców lub opiekuna prawnego ucznia poszkodowanego i wzywa ich do niezwłocznego stawienia się do szkoły.

e. jeżeli uczeń wyda skradzioną rzecz dobrowolnie, wychowawca klasy wraz z innym pracownikiem sporządza dokładną notatkę i zwraca skradzioną rzecz właścicielowi.

f. w przypadku, gdy uczeń pomimo wezwania odmówi przekazania pracownikowi szkoły skradzionej rzeczy- dyrektor szkoły lub pedagog wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia.

g. jeżeli policja znajduje u ucznia skradzioną rzecz - zabiera ją oraz podejmuje dalsze postępowanie w tej sprawie.

h. wszelkie spory wynikające z powyższej procedury rozstrzyga dyrektor szkoły.

6. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia nieobecności ucznia na zajęciach lekcyjnych - uchylanie się od obowiązku szkolnego (tzw. wagary).

W Polsce nauka w szkole podstawowej jest obowiązkowa. Konsekwencje opuszczania zajęć szkolnych przez dziecko (w tym kary finansowe) zawsze ponoszą jego rodzice. W przypadku, kiedy uczeń opuszcza godziny lekcyjne lub dni nauki szkolnej:

a. wychowawca klasy ma obowiązek na bieżąco powiadamiać rodziców dziecka o zaistniałej nieobecności na zajęciach lekcyjnych (nawet pojedyncze godziny).

Może to uczynić telefonicznie lub wpisem w zeszycie wychowawczym czy dzienniku elektronicznym.

b. rodzic ma obowiązek usprawiedliwić każdą nieobecną godzinę lekcyjną swojego dziecka zgodnie ze statutem szkoły. Może to uczynić telefonicznie, pisemnie lub osobiście. W przypadku, kiedy nieobecność w szkole jest dłuższa niż tydzień, rodzic jest zobowiązany do telefonicznego lub osobistego powiadomienia wychowawcy o przyczynie nieobecności.

c. w przypadku, kiedy rodzic nie dopełni obowiązku natychmiastowego usprawiedliwienia nieobecności swojego dziecka w szkole i gdy te nieobecności są dłuższe niż 7 dni lub bardzo często się powtarzają, szkoła wszczyna procedury zgodne z przepisami o uchyłaniu się od wypełniania obowiązku szkolnego poprzez:

- wysłanie upomnienia do rodzica/prawnego opiekuna (za zwrotnym potwierdzeniem odbioru) o konieczności natychmiastowego podjęcia nauki przez dziecko,

- jeżeli upomnienie wysłane do rodzica/prawnego opiekuna nadal nie przynosi oczekiwanego rezultatu, dyrektor szkoły wszczyna postępowanie egzekucyjne za uchyłanie się od realizowania obowiązku szkolnego ich dziecka,

- w dalszej kolejności dyrektor szkoły może sprawę skierować do sądu rodzinnego i nieletnich.

7. Procedura postępowania w przypadku używania nikotyny, alkoholu narkotyków innych substancji zmieniających świadomość przez uczniów na terenie szkoły i poza nią - współpraca z Policją.

Każde użycie nikotyny, alkoholu, narkotyków i innych substancji zmieniających świadomość przez osoby nieletnie jest nadużyciem i jest zabronione. W przypadku alkoholu i narkotyków dyrektor szkoły niezwłocznie i obowiązkowo powiadamia rodziców ucznia, policję, a także sąd rodzinny i nieletnich.

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w Polsce karalne jest:

a. posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych,

b. wprowadzenie do obrotu środków odurzających,

c. udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie oraz nakłanianie do użycia,

d. wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających.

Każde z opisywanych zachowań jest czynem karalnym w rozumieniu przepisów „Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich” jeśli sprawcą jest uczeń, który ukończył 13 lat, a nie ukończył 17 lat. W przypadku zaistnienia jednego z powyższych incydentów należy wezwać policję.

W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny. Spożywanie przez ucznia, który nie ukończył 17 lat alkoholu na terenie szkoły to wykroczenie z art. 43 Ustawy z dnia 26 października 1982 r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat używa alkoholu czy innych środków w celu odurzenia bądź przejawia zachowania świadczące o jego demoralizacji (naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od spełniania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, włóczęgostwo, udział w działalności grup przestępczych) każdy pracownik szkoły powinien podjąć następujące kroki:

Przekazuje uzyskaną informację do wychowawcy klasy.

1. Wychowawca informuje o fakcie dyrektora szkoły oraz pedagoga szkolnego.
2. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców/ prawnych opiekunów ucznia i przekazuje im uzyskaną informację.
3. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz w ich obecności z uczniem. W przypadku potwierdzenia uzyskanej informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
4. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy z kadrami pedagogicznymi lub nie reagują na wezwanie do stawienia w szkole, szkoła powiadamia o zaistniałej sytuacji policję lub sąd rodzinny. Podobnie w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkanie z pedagogiem, itp) i ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dalszy tok postępowania leży w kompetencji policji i sądu rodzinnego.

W przypadku, gdy nauczyciel lub inny pracownik szkoły podejrzewa, że na terenie szkoły uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków, powinien podjąć następujące kroki:

1. Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy.
2. Wychowawca odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego, stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
3. Dyrektor szkoły i/lub pedagog w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia wzywa pogotowie w celu stwierdzenia stanu zdrowia, ewentualnie udziela pierwszej pomocy przedmedycznej.
4. Wychowawca/pedagog zawiadamia rodziców/opiekunów ucznia, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły (jeśli nie jest zagrożone życie lub zdrowie).
5. W przypadku odmowy ze strony rodziców/opiekunów lub niemożności powiadomienia ich, o dalszym postępowaniu z uczniem decyduje ratownik/lekarz pogotowia w porozumieniu z dyrektorem szkoły po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia.
6. W przypadku ucznia będącego pod wpływem alkoholu, jeżeli rodzic odmawia przyjazdu lub nie można z nim się skontaktować a uczeń przejawia objawy agresji wobec kolegów, nauczycieli albo daje powód do zgorszenia lub zagraża zdrowiu i życiu innych - szkoła zawiadamia najbliższą jednostkę policji.
* W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości (stężenie we krwi powyżej 0,5 % alkoholu lub w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu - badanie wykonuje policja) policja ma możliwość przewiezienia ucznia do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych - na czas niezbędny do wytrzeźwienia.
7. Jeżeli zdarzenia, w których uczeń przed ukończeniem 18 lat znajduje się pod wpływem alkoholu czy narkotyków na terenie szkoły, powtarzają się, świadczy to o jego demoralizacji. Nakłada to na szkołę obowiązek powiadomienia policji (specjalisty d/s nieletnich) lub sądu rodzinnego o tej szczególnej sytuacji.

W przypadku, gdy ktoś z pracowników szkoły znajdzie na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji.

2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, który wzywa policję oraz rodziców/opiekunów ucznia.
3. Po przyjeździe policji niezwłocznie oddaje zabezpieczoną substancję, przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

W przypadku, gdy ktoś z pracowników szkoły podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk lub inną substancję odurzającą, powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, dyrektor, pedagog), ma prawo zażądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość teczeki oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie. Nauczyciel samodzielnie nie wykonuje powyższych czynności, jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.
2. Nauczyciel o swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły.
3. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
4. W przypadku, gdy uczeń na prośbę nauczyciela nie chce przekazać substancji ani pokazać zawartości teczeki, szkoła wzywa policję, która wykonuje swoje obowiązki.
5. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel po odpowiednim jej zabezpieczeniu zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją jednostce policji. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

Inne formy współpracy szkoły z policją:

W ramach oddziaływania profilaktyczno - wychowawczego szkoła utrzymuje stałą współpracę z Komisariatem Policji, dzielnicowymi. Koordynatorem tej współpracy jest pedagog szkolny, który w razie potrzeby kontaktuje się z w/w instytucjami lub osobami.

W nagłych sytuacjach z policją może skontaktować się każdy pracownik szkoły. Numerami telefonów do dzielnicowego dysponują dyrektor szkoły, pedagog oraz sekretariat szkoły. Numer jest dostępny w miejscu publicznym, np. na tablicy komunikatów, drzwiach pedagoga, itp.

W ramach współpracy policji ze szkołą mogą być organizowane:

- spotkania uczniów z przedstawicielami w/w instytucji,
- spotkania dla rodziców.

- posiedzenia zespołów interdyscyplinarnych wobec uczniów, ich rodziców z udziałem przedstawicieli w/w instytucji,
- interwencje.

Szkoła ma obowiązek poinformowania policji o zdarzeniach na terenie szkoły, które mają znamiona przestępstwa lub demoralizacji i zagrażają zdrowiu i bezpieczeństwu uczniów.

Szkoła ma obowiązek zgłoszenia policji faktu zauważenia przemocy stosowanej wobec ucznia przez jego rodziców/prawnych opiekunów lub przemocy rówieśniczej dokonanej na terenie szkoły.

Policja udziela szkole pomocy w rozwiązywaniu trudnych sytuacji wychowawczych, profilaktycznych i prewencyjnych.

8. Procedura postępowania wobec osób obcych wchodzących na teren szkoły.

1. Każdy, kto nie jest aktualnie uczniem bądź pracownikiem szkoły, a wchodzi na jej teren, jest osobą obcą.
2. Osoba wchodząca na teren szkoły nie może zakłócać toku pracy szkoły.
3. W przypadku, gdy jest to rodzic lub opiekun zgłaszający się po dziecko, powinien on oczekiwać na zakończenie zajęć w przedsionku szkoły (łącznik do sali gimnastycznej, a po dzwonku rodzice kierują się do klas by odebrać dzieci).
4. W innych przypadkach należy kierować osobę (czynność tę wykonuje każdy pracownik szkoły) do dyrektora szkoły, sekretariatu, wychowawcy lub pedagoga szkolnego.
5. W przypadku, gdy osoba obca stwarza zagrożenie dla osób przebywających w szkole, należy podjąć próbę wyprowadzenia jej z terenu szkoły (w sytuacji zagrożenia należy wezwać policję). O takiej sytuacji powinien zostać niezwłocznie poinformowany dyrektor szkoły.
6. Rodzic/prawny opiekun może wejść do świetlicy szkolnej po odbiór dziecka oczekującego tam po skończonych zajęciach lub do stołówki/kuchni w celu dokonania wpłaty za obiady.
7. W przypadku organizowania imprez klasowych, szkolnych konkursów, itp. rodzice mogą brać udział w organizacji i przebiegu tych imprez.

9. Procedura postępowania wobec rodzica/opiekuna, gdzie istnieje podejrzenie, że może się on znajdować w stanie wskazującym na spożycie alkoholu lub pod wpływem środków odurzających zmieniających świadomość zgłaszającego się po dziecko:

1. W żadnym wypadku nikt z pracowników szkoły nie może powierzyć opieki nad dzieckiem osobie znajdującej się pod wpływem alkoholu lub innych środków zmieniających świadomość.
2. O podejrzeniu, że rodzic/prawny opiekun znajduje się w stanie nietrzeźwym należy niezwłocznie powiadomić wychowawcę klasy, dyrektora i pedagoga.
3. Pracownik szkoły nakazuje osobie nietrzeźwej opuścić teren szkoły i wzywa innego opiekuna dziecka (samodzielnie lub przy pomocy sekretariatu, lub innego pracownika szkoły).
4. Jeżeli osoba nietrzeźwa odmawia opuszczenia szkoły i żąda wydania dziecka, twierdząc, że nie znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków- musi to udowodnić, np. poprzez poddanie się dobrowolne badaniu alkomatem przez policję, którą wzywa do szkoły dyrektor lub inny pracownik.
5. Jeżeli badanie potwierdzi podejrzenia pracowników szkoły, a ponadto nie można skontaktować się z innym opiekunem dziecka, powiadomione zostają odpowiednie instytucje uprawnione do opieki nad dzieckiem w w/w sytuacji z udziałem policji.

10. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko może być krzywdzone w domu.

1. Pracownik szkoły, który zauważy symptomy krzywdzenia ucznia (zaniedbanie, nadmierna opiekuńczość wobec dziecka, niezaspokajanie jego potrzeb, itp.), zobowiązany jest zgłosić ten fakt wychowawcy klasy i powiadomić o podejrzeniach dyrektora szkoły.
2. Wychowawca klasy wspólnie z pedagogiem dokonują diagnozy środowiska rodzinnego ucznia.
3. Wychowawca klasy, pedagog przeprowadzają rozmowę z rodzicem dotyczącą zmiany metod postępowania: konsekwencji prawnych i skutków emocjonalnych dla dziecka.
4. Jeżeli po rozmowie z rodzicem sytuacja dziecka nie poprawi się, dyrektor szkoły ma prawo wystąpić do GOPS czy sądu rodzinnego i nieletnich z wnioskiem o wgląd w sytuację rodzinną ucznia i prośbą o ustanowienie dozoru kuratorskiego nad rodziną.

11. Procedura postępowania w przypadku, gdy uczeń stał się ofiarą przemocy domowej.

1. Jeżeli pracownik szkoły zauważył na ciele ucznia ślady pobicia, obrażenia, siniaki lub inne niepokojące objawy, zobowiązany jest niezwłocznie zgłosić zaistniały fakt dyrektorowi szkoły, wychowawcy oraz pedagogowi.
2. Wychowawca klasy, nauczyciel, pedagog, pielęgniarka mają prawo bez zgody rodzica/prawnego opiekuna (tylko w przypadku przemocy domowej) po zauważeniu śladów pobicia lub innych niepokojących obrażeń na ciele ucznia zawieźć dziecko na obdukcję lekarską lub wezwać policję.
3. Wychowawca klasy lub inny nauczyciel/pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły wzywają rodzica/prawnego opiekuna dziecka na rozmowę do szkoły.
4. Z rozmowy z rodzicem oraz z zaistniałego faktu przemocy wobec ucznia wychowawca klasy lub nauczyciel (pedagog) sporządza notatkę służbową.
5. Po zapoznaniu się z okolicznościami zdarzenia, dyrektor szkoły w porozumieniu z pedagogiem podejmuje dalsze kroki.
 - a. zgłoszenie sprawy dzielnicowemu lub komendantowi komendy powiatowej, pod który podlega szkoła (zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa)
 - b. sporządzenie wniosku do sądu rodzinnego i nieletnich o podjęcie interwencji w rodzinie
 - c. poinformowanie pracownika socjalnego GOPS, jeżeli rodzina korzysta z pomocy.

12. Procedura postępowania z uczniami - uczestnikami „bójki”.

1. Każdy, kto stanie się świadkiem „bójki" pomiędzy uczniami na terenie szkoły jest zobowiązany powiadomić o tym zdarzeniu wychowawcę klasy, dyrektora lub pedagoga szkolnego.
2. Osoba przyjmująca zgłoszenie o bójce odprowadza uczestników zdarzenia w osobne, bezpieczne miejsce (pokój pielęgniarki) w celu stwierdzenia doznanych przez strony obrażeń. W tym zdarzeniu uczestniczy także wychowawca klasy, pedagog, w miarę możliwości dyrektor szkoły.
3. Wychowawca klasy, pedagog przeprowadzają rozmowę z uczniami, ustalając przyczynę konfliktu, sprawcę, ofiarę, świadków oraz przebieg zdarzenia.
4. Pedagog pomaga sprawcom dostrzec negatywne aspekty takiego zachowania i uczy jak rozwiązać konflikt bez stosowania agresji.

5. Wychowawca i pedagog ustalają z uczniami konsekwencje zdarzenia, jakie konsekwencje ma ponieść sprawca zgodnie ze statutem lub innym aktem prawa funkcjonującym w szkole.

6. Wychowawca/pedagog wzywa rodziców uczniów biorących udział w zdarzeniu do szkoły.

7. Wychowawca/pedagog nadzorują przebieg wyciągnięcia konsekwencji.

13. Procedura postępowania w przypadku zaistnienia wypadku ucznia w czasie zajęć szkolnych.

1. W czasie zajęć szkolnych pełną odpowiedzialność za życie i zdrowie ucznia ponosi nauczyciel prowadzący zajęcia, pełniący dyżur międzylekcyjny lub opiekujący się uczniami w czasie wycieczki, wyjazdu, imprezy, itp.

2. Przed rozpoczęciem zajęć prowadzący ma obowiązek sprawdzić, czy sprzęt sportowy, urządzenia techniczne, pomoce naukowe oraz narzędzia wykorzystywane w czasie zajęć, a także pomieszczenia lekcyjne nie stwarzają zagrożenia bezpieczeństwa dla ucznia. Jeżeli stan techniczny budzi zastrzeżenia, osoba prowadząca zajęcia nie ma prawa z nich korzystać w pracy z uczniem.

3. O zaistniałym zagrożeniu prowadzący natychmiast powiadamia dyrektora szkoły.

Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku lekkiego, niewymagającego interwencji lekarza (powierzchniowe otarcia naskórka, stłuczenia itp.)

1. Po stwierdzeniu zdarzenia należy ucznia odprowadzić do gabinetu pielęgniarki szkolnej w celu udzielenia pierwszej pomocy. Ucznia może odprowadzić inna osoba, która jest pracownikiem szkoły lub inny uczeń klasy.

2. W razie nieobecności pielęgniarki szkolnej, ucznia należy odprowadzić do sekretariatu szkoły lub pokoju nauczycielskiego. Osoba udzielająca pierwszej pomocy decyduje z dyrektorem szkoły/pedagogiem szkolnym o wezwaniu pogotowia ratunkowego i poinformowaniu rodziców.

3. O przebiegu zdarzenia i jego przyczynach nauczyciel informuje dyrektora szkoły.

4. Jeżeli przyczyną zdarzenia była wadliwość lub niesprawność użytych narzędzi, nauczyciel natychmiast zabezpiecza je, uniemożliwiając ich dalsze użytkowanie.

5. Zdarzenie powyższe nie wymaga wpisu do rejestru wypadków oraz spisania protokołu powypadkowego.

Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku wymagającego interwencji lekarza.

1. Po stwierdzeniu, że wypadek, któremu uległ uczeń wymaga specjalistycznej pomocy, należy doprowadzić go do gabinetu pielęgniarki szkolnej.
2. W razie nieobecności pielęgniarki szkolnej należy natychmiast wezwać pogotowie ratunkowe oraz powiadomić o zdarzeniu dyrektora szkoły.
3. Do czasu przybycia pogotowia ratunkowego osoby udzielają pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu.
4. Dyrektor szkoły, pedagog szkolny, wychowawca klasy lub inna osoba wskazana przez dyrektora szkoły powiadamia o wypadku rodziców ucznia/opiekunów prawnych.
5. Każdy w/w wypadek podlega rejestracji i wymaga sporządzenia dokumentacji powypadkowej, w której określa się przebieg wypadku oraz wskazuje osobę (wychowawcę, nauczyciela) bezpośrednio sprawującego opiekę nad uczniem w momencie nieszczęśliwego zdarzenia.
6. Wypadek jest wpisywany do rejestru, a wnioski komisji są przedstawiane na najbliższym posiedzeniu rady pedagogicznej.

Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku powodującego ciężkie uszkodzenie ciała lub ze skutkiem śmiertelnym.

1. W sytuacji, kiedy nastąpił wypadek zbiorowy lub ciężkie uszkodzenie ciała należy natychmiast wezwać pogotowie ratunkowe a do czasu jego przybycia osoby przeszkolone w udzielaniu pomocy przedmedycznej podejmują natychmiast niezbędne czynności ratujące życie i zdrowie ucznia.
2. Jeżeli w wyniku wypadku nastąpił zgon osoby poszkodowanej, nauczyciel prowadzący zajęcia edukacyjne zabezpiecza miejsce zdarzenia i natychmiast wzywa na jego miejsce dyrektora szkoły.
3. Dyrektor szkoły lub pedagog szkolny informuje o zdarzeniu rodziców /prawnych opiekunów, policję, prokuraturę, SANEPID (w przypadku zatruc), kuratorium oświaty oraz organ prowadzący szkołę.

4. Do czasu przyjazdu policji, teren wypadku pozostaje zabezpieczony tak, aby było możliwe pełne ustalenie okoliczności i przyczyn zdarzenia.
5. W celu ustalenia okoliczności wypadku, dyrektor szkoły powołuje komisję badającą przyczynę jego powstania. Z prac komisji spisywany jest protokół, który musi zawierać wnioski mające zapobiec powstaniu podobnych zdarzeń.
6. Wypadek jest wpisywany do rejestru, a wnioski komisji są omawiane na najbliższym posiedzeniu rady pedagogicznej.

Zawiadomienie o wypadku.

Szkoła niezwłocznie o każdym wypadku zawiadamia:

- a) rodziców/prawnych opiekunów poszkodowanego;
- b) organ prowadzący szkołę;
- c) o wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym - prokuratora i kuratora oświaty;
- d) o wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia - Inspektora Sanitarnego;
- e) o wypadku, w którym uraz spowodowany jest agresywnym działaniem osoby trzeciej - policję.

14. Postępowanie nauczycieli w przypadku konieczności zawiadomienia o śmierci ucznia.

1. Powiadomianie o śmierci zawsze powinno się odbywać „twarzą w twarz”.
2. Prawidłowe powiadomienie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
 - a) dostarczyć niezbędnych informacji;
 - b) udzielić pierwszego wsparcia rodzinie;
 - c) ochronić godność;
 - d) okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
3. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób jej najbliższych.
4. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską.

5. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcję osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.

6. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze. Powinno się wyrazić współczucie, przykrość i zrozumienie.

7. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.

8. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego.

9. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawić rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki. Powinien zostać pracownik szkoły lub pedagog tak długo, aż minie pierwsza reakcja - szok lub pojawiają się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi.

15. W przypadku uzyskania informacji bądź stwierdzenia, że uczeń próbował dokonać aktu samobójczego, samookaleczenia bądź narażał własne życie lub zdrowie nauczyciel lub inny pracownik szkoły powinien podjąć następujące kroki:

1. Powiadomić o tym fakcie dyrektora szkoły, pedagoga, wychowawcę.

2. Powiadomić rodziców ucznia (czynność tę wykonuje pedagog, dyrektor lub inna osoba wskazana przez dyrektora szkoły).

3. Wezwać lekarza/pogotowie lub pod opieką wyznaczonego nauczyciela udać się wraz z uczniem do najbliższego szpitala, jeżeli zdarzenie miało charakter targnięcia się na własne życie należy udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej w sytuacji zagrażającej życiu. Decyzyjność w tej sprawie wskazuje dyrektor szkoły.

4. Sporządzić notatkę służbową (według punktów powyżej).

5. Nauczyciel/wychowawca z pedagogiem powinni również:

- ustalić i potwierdzić zaistniałe zdarzenie,
- pod żadnym pozorem nie pozostawiać ucznia samego,
- przeprowadzić ucznia w bezpieczne miejsce,

- zebrać informacje o zdarzeniu (jeżeli są świadkowie).

6. Wychowawca/pedagog lub specjaliści dostępni w szkole monitorują zachowanie ucznia, aż do wygaśnięcia symptomów zachowania samobójczego.

16. Postępowanie w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej).

1. Działania uprzedzające:

a) omówienie procedury postępowania na forum rady pedagogicznej,

b) omówienie tematyki stresu, traumy, żałoby, reakcji typowych dla stresu pourazowego na forum rady pedagogicznej.

2. Działania interwencyjne:

a. poinformowanie o zaistniałym fakcie nauczycieli, wychowawców, pracowników szkoły przez dyrektora szkoły,

b. przypomnienie zasad dyskusji z uczniami, uwzględniając elementy odreagowania - na zajęciach z wychowawcą, innych lekcjach,

c. poinformowanie uczniów na forum klasy o sytuacji przez wychowawcę/wychowawców,

d. stworzenie przez szkołę możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.

3. Działania naprawcze:

a. ocena potrzeby - monitorowanie przez wychowawcę stanu psychicznego uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwrócenie uwagi na uczniów, u których można zauważyć szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji,

b. skonsultowanie sytuacji przez wychowawcę z pedagogiem lub specjalistą z PP-P,

c. ułatwienie kontaktu ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego w porozumieniu z pedagogiem czy dyrektorem.

17. Procedura postępowania w przypadku zachowania uniemożliwiającego prowadzenie lekcji (wulgarne zachowania

w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacery po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

1. Upomnienie słowne.
2. Próba uspokojenia sytuacji w klasie.
3. Powiadomienie wychowawcy klasy (nagana wychowawcy).
4. W każdym przypadku, powiadomienie rodziców (prawnych opiekunów oraz ewentualnie kuratora sądowego).
5. W przypadku braku reakcji na interwencję nauczyciela i wychowawcy, powiadomienie dyrektora szkoły.
6. Systematyczne spotkania z pedagogiem szkolnym.
7. Zastosowanie kary zgodnie ze statutem.

18. Procedura postępowanie w sytuacji posiadania przez ucznia przedmiotów niedozwolonych na terenie szkoły (nóż, żyletka, kastet, kij, łańcuch, zapalniczka, zapalki, środki pirotechniczne, itp.)

- a. nakłanianie ucznia do oddania niebezpiecznego przedmiotu i oddanie przedmiotu.
- b. natychmiastowe wezwanie drugiego pracownika szkoły w celu sprawowania opieki nad uczniem.
- c. poinformowanie ucznia o konsekwencjach przewidzianych w statucie szkoły.
- d. powiadomienie wychowawcy klasy i dyrektora szkoły.
- e. powiadomienie lub wezwanie rodziców/prawnych opiekunów.
- f. sporządzenie notatki służbowej przez pedagoga.
- g. wpisanie uwagi do zeszytu wychowawczego przez wychowawcę klasy.
- h. zastosowanie kary według statutu szkoły.

W przypadku odmowy przez ucznia oddania niebezpiecznego przedmiotu:

- a. w celu zapewnienia bezpieczeństwa - odizolowanie ucznia, jeżeli użycie zabronionego przedmiotu może stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia innych.
- b. powiadomienie wychowawcy klasy i dyrektora szkoły.
- c. powiadomienie lub wezwanie rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
- d. wezwanie policji.
- e. przeprowadzenie przez policję rewizji w obecności rodziców/ prawnych opiekunów.
- f. powiadomienie kuratora sądowego, gdy uczeń jest pod jego opieką.
- g. sporządzenie notatki służbowej przez pedagoga szkolnego.
- h. wpisanie nagany do dziennika/zeszytu wychowawczego przez wychowawcę.
- i. wpływ na ocenę z zachowania.

19. Procedura postępowania w przypadku korzystania przez uczniów z telefonu komórkowego na lekcji (odbieranie rozmów, używanie komunikatorów tekstowych, korzystanie z aplikacji, robienie zdjęć, nagrywanie, itp.)

- a. odebranie sygnałów przez nauczyciela świadczących o korzystaniu z telefonu.
- b. usunięcie karty z telefonu w obecności ucznia.
- c. zwrócenie karty telefonicznej uczniowi.
- d. odniesienie aparatu telefonicznego do dyrektora/sekretariatu.
- e. powiadomienie rodzica, kiedy może odebrać telefon – nauczyciel, który rozpoczął procedurę.
- f. wpisanie notatki do dziennika i zastosowanie kary zgodnie ze statutem szkoły.
- g. szczegółowe kary i zasady znajdują się w statucie szkoły.

20. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia znamion przestępczości u ucznia (wykroczenie, demoralizacja, popełnienie czynu karalnego).

W przypadku zachowań o charakterze przestępczym popełnianych przez ucznia (uczniów) szkoła ma obowiązek powiadomić odpowiednie instytucje zajmujące się sprawami nieletnich. Przepisy te stosuje policja i sąd rodzinny i nieletnich na podstawie” Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich”.

21. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia cyberprzemocy.

W przypadku ujawnienia cyberprzemocy w szkole procedura interwencyjna obejmuje:

- a. udzielenie wsparcia ofierze przemocy;
- b. zabezpieczenie dowodów i ustalenie okoliczności zdarzenia;
- c. wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy przemocy oraz praca nad zmianą postawy ucznia.

Ustalenie okoliczności zdarzenia

Wszystkie przypadki przemocy, a więc także przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane.

1. Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, przekazuje informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga i dyrektora.
2. Pedagog i dyrektor wspólnie z wychowawcą dokonują analizy zdarzenia i planują dalsze postępowanie, ustalają okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
3. W interwencji bierze udział nauczyciel informatyki, szczególnie na etapie zabezpieczania dowodów i ustalania tożsamości sprawcy cyberprzemocy.

Zabezpieczenie dowodów:

1. Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane. Nauczyciel, który otrzymał informację zapisuje datę i czas otrzymania informacji, materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego, itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.

2. Takie zabezpieczenie dowodów nie tylko ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi (odnalezienie sprawcy, usunięcie szkodliwych treści z serwisu), ale również stanowi materiał, z którym zapoznają się wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor, pedagog, rodzice, i policja, jeśli doszło do złamania prawa.

3. Na etapie zabezpieczania dowodów cyberprzemocy, jak również identyfikacji sprawcy pomagają nauczyciel informatyki.

Zarejestrowanie dowodów cyberprzemocy

- Telefon komórkowy

Nie kasuj wiadomości. Zapisuj wszystkie, zarówno tekstowe jak i nagrane na pocztę głosową w pamięci telefonu.

- Komunikatory

Niektóre serwisy pozwalają na zapisywanie rozmów. Możesz również, np. skopiować rozmowę, wkleić do dokumentu Word (lub innego edytora tekstu), zapisać i wydrukować.

- Strony serwisów społecznościowych, www

Aby zachować kopię materiału, który widzisz na ekranie, wciśnij jednocześnie klawisze Control i Print Screen, a następnie wykonaj operację „Wklej” w dokumencie Word.

- Chat

Podobnie jak w przypadku stron www, jeśli chcesz zachować kopię materiału, który widzisz na ekranie, wciśnij klawisze Control i Print Screen, a następnie wykonaj operację „Wklej” w dokumencie Word. Możesz też po prostu wydrukować interesującą cię stronę.

- E-mail

Wydrukuj wiadomość, prześlij ją do nauczyciela lub pedagoga, który zajmuje się ustaleniem okoliczności zajścia. Zachowanie całości wiadomości, a nie tylko samego tekstu, jest bardziej pomocne, ponieważ zawiera informacje o jej pochodzeniu.

Identyfikacja sprawcy:

Młodzi ludzie często mają złudne przekonanie, iż nowe technologie zapewniają im pełną anonimowość. Istnieje wiele sposobów identyfikacji źródła cyberprzemocy. Osoby zajmujące się ustalaniem okoliczności zajścia powinny mieć jednak świadomość, iż znalezienie miejsca pochodzenia materiału nie zawsze oznacza odnalezienie osoby, która jest za zdarzenie odpowiedzialna.

1. Wielu sprawców cyberprzemocy posługuje się „skradzioną tożsamością” wykorzystując telefony innych uczniów, profile w serwisach społecznościowych, ich konta pocztowe, itp. do wysyłania wiadomości bądź zamieszczania krzywdzących materiałów. Trudności z wykryciem „cyberagresora” mogą pojawić się również w sytuacji, gdy materiał przesyłany jest między telefonami komórkowymi drogą bezprzewodową lub wiadomości tekstowe na telefon wysyłane są z bramki internetowej.

2. Jak jednak pokazuje praktyka, w większości przypadków identyfikacja agresora nie jest zbyt trudna. Ofiary cyberprzemocy często potrafią wskazać sprawcę, który najczęściej okazuje się być kolegą ze szkoły bądź przynajmniej mają przypuszczenie, kto może nim być.

Co może pomóc w identyfikacji sprawcy?

1. Świadczenie – inni uczniowie odwiedzający „obraźliwe” strony mogą posiadać informacje na temat ich autora, mogą też zidentyfikować numer telefonu komórkowego sprawcy, jeśli nie jest on zastrzeżony.

2. Kontakt z dostawcą usługi internetowej – może on nie tylko zablokować konto agresora lub usunąć szkodliwe treści, ale także podać dane sprawcy cyberprzemocy. Dane takie nie mogą być jednak udostępniane osobom prywatnym. Aby je pozyskać, konieczny jest kontakt z policją.

3. Kontakt z operatorem sieci komórkowej w przypadku, gdy numer telefonu sprawcy jest zastrzeżony – może on podjąć kroki w kierunku ustalenia sprawcy, jeśli otrzyma dane o dacie i godzinie rozmowy. Również w tym przypadku, operator może udostępnić te dane tylko policji.

4. Gdy ustalenie sprawcy nie jest możliwe, należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania zobowiązuje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

4. W przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić, należy bezwzględnie skontaktować się z policją.

W przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog, pełniący w szkole rolę koordynatora działań

wychowawczych wobec uczniów wymagających szczególnej uwagi, powinien podjąć dalsze działania:

1. Rozmowa z uczniem - sprawcą przemocy o jego zachowaniu:

- a. celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej;
- b. sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy;
- c. należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane;
- d. sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania i usunięcia z sieci szkodliwych materiałów;
- e. ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy;
- f. jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy;
- g. nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.

2. Powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka:

- a. rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznaniu z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środków dyscyplinarnych wobec ich dziecka;
- b. w miarę możliwości należy starać się pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady;
- c. warto wspólnie z rodzicami opracować projekt kontraktu dla dziecka, określającego zobowiązania ucznia, rodziców i przedstawiciela szkoły oraz konsekwencje nieprzestrzegania przyjętych wymagań i terminy realizacji zadań zawartych w umowie.

3. Objęcie sprawcy opieką psychologiczno-pedagogiczną:

- a. praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, w zmianie postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii.
- b. jeśli szkoła posiada odpowiednie warunki, pomoc psychologiczna może być udzielona sprawcy na terenie szkoły;
- c. w uzasadnionym przypadku można w toku interwencji zaproponować uczniowi (za zgodą rodziców) skierowanie do specjalistycznej placówki i udział w programie terapeutycznym.

Zastosowanie kar zgodnie z regulaminem zachowania wobec sprawcy cyberprzemocy.

1. Należy pamiętać, iż celem sankcji wobec sprawcy jest:

- a. zatrzymanie przemocy i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi;
- b. wzbudzenie refleksji na temat swojego zachowania, zrozumienie krzywdy jaką spowodował i powstrzymanie przed podobnym zachowaniem w przyszłości;
- c. pokazanie społeczności szkolnej, że cyberprzemoc nie będzie tolerowana i że szkoła jest w stanie efektywnie zareagować w tego rodzaju sytuacji.

2. Podejmując decyzję o rodzaju konsekwencji należy wziąć pod uwagę:

- a. rozmiar i rangę szkody – czy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom (określa to rozmiar upokorzenia jakiego doznaje ofiara), czy trudno jest wycofać materiał z sieci, itp.;
- b. czas trwania prześladowania – czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent;
- c. świadomość popełnianego czynu – czy działanie było zaplanowane, a sprawca był świadomy, że wyrządza krzywdę koledze (niektóre akty cyberprzemocy popełniane są nieświadomie lub z niewielką świadomością konsekwencji), jak wiele wysiłku włożył w ukrycie swojej tożsamości, itp.;
- d. motywację sprawcy – należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednio doświadczone prześladowanie;

- e. rodzaj rozpowszechnianego materiału.

Procedura reagowania wobec sprawcy cyberprzemocy:

1. Ujawnienie przypadku cyberprzemocy (ustalenie okoliczności zdarzenia - rodzaj materiału, sposób rozpowszechnienia, ustalenie sprawcy, świadków zdarzenia).
2. Zabezpieczenie dowodów cyberprzemocy.
3. Powiadomienie dyrektora, pedagoga (analiza zdarzenia przy współudziale wychowawcy, pedagoga i dyrektora).
4. Powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych sprawcy i poszkodowanego o zaistniałej przemocy – wychowawca.
5. Powiadomienie policji i/lub sądu rodzinnego - dyrektor szkoły.
6. Przerwanie aktu cyberprzemocy (zobowiązanie ucznia do zaprzestania takiego postępowania i usunięcia materiałów z sieci zawiadomienie administratora serwisu w celu usunięcia materiału – nauczyciel informatyki. Pomoc można uzyskać w Helpline.org.pl).
7. Poinformowanie rodziców/prawnych opiekunów o dalszym postępowaniu i konsekwencjach wobec dziecka.
8. Zastosowanie konsekwencji regulaminowych wobec sprawcy.
9. Zawarcie kontraktu ze sprawcą cyberprzemocy.
10. Monitoring sprawcy.
11. Zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi sprawcy oraz uczniowi poszkodowanemu

Działania wobec ofiary cyberprzemocy

1. Wsparcie psychiczne

Podobnie jak w przypadku innych form przemocy, ofiara cyberprzemocy potrzebuje pomocy i emocjonalnego wsparcia ze strony dorosłych. Musi także wiedzieć, że szkoła podejmie odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu.

Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy:

- a. zapewnij go, że dobrze zrobił, mówiąc Ci o tym, co się stało.
- b. powiedz, że widzisz i rozumiesz, że jest mu trudno ujawnić to, co go spotkało.
- c. powiedz mu, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego.
- d. zapewnij go, że szkoła nie toleruje żadnej formy przemocy i, że postarasz się mu pomóc, uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne.
- e. bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka – zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.

2. Porada

Uczeń będący ofiarą cyberprzemocy powinien otrzymać poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania.

Poradz uczniowi, aby:

- a. nie utrzymywał kontaktu ze sprawcą, nie odpowiadał na maile, telefony, itp.
- b. nie kasował dowodów: e-maili, SMS-ów, MMS-ów, zdjęć, filmów i przedstawił je Tobie lub innej osobie dorosłej.
- c. zastanowił się nad zmianą swoich danych kontaktowych w komunikatorach, zmianą adresu e-mail, numeru telefonu komórkowego, itp.
- d. jeśli korzysta z komunikatora, to ustawił go tak, żeby nikt spoza listy kontaktów nie mógł się z nim kontaktować.

3. Monitoring

- a. po zakończeniu interwencji wychowawca monitoruje sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.
- b. rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy powinni być poinformowani o problemie i otrzymać wsparcie i pomoc ze strony szkoły. W rozmowie z nimi pedagog lub wychowawca przedstawiają kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, a także, jeśli to wskazane, zaproponować rodzicom i dziecku pomoc specjalisty (pedagoga, psychologa nawet spoza szkoły).

4. Ochrona świadków zgłaszających zdarzenie.

Podobnie profesjonalną opieką należy otoczyć świadków zdarzenia uczestniczących w ustalaniu przebiegu zajścia. Osoby podejmujące działania interwencyjne muszą mieć świadomość skutków, jakie podejmowane działania niosą nie tylko dla ofiar, ale i świadków zdarzeń.

1. Ważne jest, by w wyniku interwencji nie narazić ich na zemstę i groźby ze strony sprawcy. Osoba, której uczeń zaufał informując o jakimkolwiek akcie przemocy, a więc także cyberprzemocy, ma obowiązek postępować tak, by swoim zachowaniem i działaniem nie narazić świadka zgłaszającego problem.

2. Postępowanie interwencyjne wymaga od wyjaśniającego sprawę dyskrecji i poufnego postępowania. Występowaniu w roli świadka często towarzyszą dramatyczne przeżycia – uczniowie boją się, że sami również mogą stać się obiektem prześladowań, obawiają się etykiety „donosiciela”. Wobec takiego ucznia pedagog powinien wzbudzić swoim zachowaniem zaufanie oraz poczucie bezpieczeństwa, wykazać zrozumienie i empatię.

3. Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą, jako metoda wyjaśniania sprawy, czy ostentacyjne wywoływanie go z lekcji celem złożenia zeznań, ze względu na bezpieczeństwo i nie narażanie go na odwet ze strony agresora. Niezadbanie o tego rodzaju podstawowe zasady bezpieczeństwa może sprawić, że następnym razem uczeń nie podejmie działań na rzecz obrony słabszych i pokrzywdzonych i nie zgłosi zagrażającego zdarzenia.

5. Procedura reagowania wobec ofiary cyberprzemocy:

- a. ujawnienie przypadku cyberprzemocy .
- b. rozmowa z ofiarą cyberprzemocy (wsparcie, porada).
- c. ujawnienie okoliczności zdarzenia (rodzaj materiału, sposób rozpowszechniania, ustalenie sprawców, świadków zdarzenia).
- d. powiadomienie dyrektora, pedagoga w szkole.
- e. analiza zdarzenia.
- f. poinformowanie rodziców poszkodowanego ucznia o zdarzeniu, o działaniach szkoły, porada i pomoc.
- g. zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej poszkodowanemu uczniowi.
- h. monitorowanie sytuacji ucznia.
- i. zabezpieczenie dowodów.
- j. powiadomienie policji i/lub sądu rodzinnego. Szkoła jest zobowiązana do powiadomienia policji i/lub sądu rodzinnego w przypadku przestępstw ściganych z urzędu.
- k. wykonanie notatki służbowej z udziałem poszkodowanego.

6. Sporządzenie dokumentacji z zajęcia.

a. pedagog zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń.

b. jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka (np. wychowawcy) powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.

c. jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis, itp.).

7. Powiadomienie sądu rodzinnego.

Wiele przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadamiania sądu rodzinnego czy policji i powinno być rozwiązywane przy użyciu dostępnych szkole środków wychowawczych. Istnieją jednak sytuacje, gdy konieczne staje się zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego.

a. jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka;

b. podobnie, w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z zawiadomieniem o podjęcie odpowiednich środków wynikających z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

c. w przypadku szczególnie drastycznych aktów agresji z naruszeniem prawa, dyrektor szkoły zobowiązany jest zgłosić te fakty policji i/lub sądowi rodzinnemu w przypadku przestępstw ściganych z urzędu.

a. Jak zachować się wobec świadka zgłaszającego cyberprzemoc:

a. powiedz, że dobrze zrobił zgłaszając fakt przemocy.

b. powiedz, że wymagało to od niego wiele odwagi.

c. zapewnij o swojej dyskrecji.

d. nie ujawniaj jego danych, jeśli nie jest to konieczne (np. gdy sprawa została zgłoszona na policję).

e. pod żadnym pozorem nie konfrontuj go ze sprawcą.

f. zadbaj o jego bezpieczeństwo nie upubliczniając jego udziału w sprawie.

22. Procedura postępowania z rodzicami uchylającymi się od współpracy ze szkołą w przypadku problemów z ich dzieckiem/ uczniem.

a. w przypadku rodzica/prawnego opiekuna niepodjmującego właściwej współpracy ze szkołą lub unikającego jej, wychowawca klasy inicjuje spotkanie/rozmowę z rodzicem na terenie szkoły.

b. wychowawca klasy zgłasza problem do pedagoga i wspólnie z nim podejmuje dalsze działania zmierzające do zmiany i poprawy relacji z rodzicem/prawnym opiekunem dziecka.

c. rozmowy z rodzicami/prawnymi opiekunami, którzy nie podejmują właściwej współpracy ze szkołą powinny być przeprowadzane w obecności wychowawcy klasy oraz specjalisty pedagoga lub innych osób zajmujących się rodziną np. pracownika socjalnego GOPS czy kuratora sądowego.

d. jeżeli działania inicjowane i podejmowane przez wychowawcę lub pedagoga w zakresie usprawnienia współpracy z rodzicem/prawnym opiekunem nadal nie przynoszą oczekiwanych pozytywnych rezultatów, sprawa zostaje przekazana dyrektorowi szkoły a w dalszej kolejności do innych instytucji wspomagających działania wychowawczo- opiekuńcze szkoły takich jak: sąd rodzinny i nieletnich, policja, GOPS.

23. Postępowanie w sprawie palenia papierosów przez uczniów.

a. w przypadku stwierdzenia, że uczeń palił papierosy, wychowawca lub pedagog szkoły przeprowadza z uczniem rozmowę ostrzegawczą.

b. o zaistniałym fakcie informowany jest dyrektor szkoły.

c. o paleniu papierosów informowani są też rodzice.

d. wychowawca wraz z rodzicami podejmuje decyzję o konsekwencjach wynikających z tego czynu, wpisuje uwagę zgodną ze statutem szkoły.

fakt ten wychowawca odnotowuje w obowiązującej dokumentacji (zeszyt wychowawcy).

24. Procedura wydawania opinii o uczniu przez szkołę.

a. szkoła wydaje opinie dotyczące ucznia klas 0 - VIII na pisemną prośbę instytucji, z którymi współpracuje takimi jak: poradnie psychologiczno-pedagogiczne, inne poradnie specjalistyczne, policja, sąd rodzinny i nieletnich, gminny ośrodek pomocy społecznej czy inne.

b. prośba taka powinna być wystosowana do dyrektora szkoły przez instytucję ze wskazaniem kogo ta opinia dotyczy i w jakim celu ma być wydana.

c. dyrektor szkoły zleca sporządzenie opinii wskazanej przez siebie osobie.

d. opinię przesyła szkoła bezpośrednio zainteresowanej instytucji w terminie 14 dni od chwili wplynięcia pisma do sekretariatu szkoły.

25. Dostosowanie wymagań edukacyjnych dla uczniów posiadających opinię lub orzeczenie z poradni psychologiczno- pedagogicznej.

W szkole na podstawie orzeczeń do kształcenia specjalnego lub opinii w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb i możliwości dziecka a także w sprawie dysleksji, dysgrafii, dysortografii (specyficznych trudności w uczeniu się), wydanych przez poradnie psychologiczno - pedagogiczne, wszyscy nauczyciele dostosowują wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb i możliwości intelektualnych ucznia.

Dzieci zdiagnozowanymi trudnościami w nauce (o podłożu dyslektycznym ale też dysharmonijnym rozwojem funkcji percepcyjno - motorycznych i intelektualnych) wymagają opieki i kontroli, właściwego oddziaływania psychopedagogicznego, łącznie z ukierunkowanymi ćwiczeniami. Są to dzieci, u których badania przeprowadzone w poradniach psychologiczno - pedagogicznych lub innych specjalistycznych wykazują inne niż u pozostałych uczniów z populacji tempo rozwoju w różnych zakresach. Wskazane nieprawidłowości powodują, że dzieci te nie są w stanie opanować techniki czytania, pisania w czasie i na poziomie wymaganym przez program szkolny, chociaż ich rozwój umysłowy jest prawidłowy, stwierdzone zostały jedynie częściowe zaburzenia i fragmentaryczne opóźnienia rozwojowe. Dla tych uczniów nauczyciele zawsze (na podstawie opinii w sprawie dostosowania wymagań czy orzeczenia do kształcenia specjalnego) dostosowują wymagania programowe.

Dzieci takie nie są w stanie sprostać szkolnym wymaganiom zawartym w programach edukacyjnych, przewidzianych i stosowanych wobec nich.

Dokument wydany przez poradnie psychologiczno - pedagogiczne lub inne specjalistyczne, dostarczony przez rodzica do szkoły, zobowiązuje tym samym nauczycieli uczących dziecko do respektowania zaleceń i wniosków tam zawartych.

W zależności od rodzaju dysfunkcji, dostosowanie wymagań będzie dotyczyło albo sprawdzania wiedzy, albo treści, albo formy i treści jednocześnie.

Jeżeli u dziecka zdiagnozowana jest:

a) dysleksja - czyli specyficzne trudności w czytaniu, przekładające się niekiedy na problemy ze zrozumieniem treści).

Dostosowanie wymagań polega na:

- a. odpytywaniu dziecka z czytania na osobności,
- b. nie ponagłaniu, nie krytykowaniu, nie zawstydzaniu dziecka.

c. nie zadawaniu do domu obszernych tekstów do opanowania.

b) dyskalkulia - czyli specyficzne trudności w liczeniu. Tu dostosowanie wymagań polega na:

a. ocenianiu toku rozumowania, a nie technicznej strony liczenia. Dziecko ma skłonność do przestawiania kolejności cyfr w liczbie i przez to jej zapis jest błędny. Zły wynik końcowy wcale nie świadczy o tym, że dziecko nie rozumie zagadnienia. Tak więc dostosowanie wymagań będzie dotyczyło formy sprawdzenia wiedzy przez prześledzenie toku rozumowania, w danym zadaniu i jeśli jest on poprawny - wystawienie uczniowi oceny pozytywnej.

c) dysgrafia - czyli brzydkie, nieczytelne pismo.

W tym przypadku dostosowanie wymagań będzie dotyczyło formy sprawdzenia wiedzy, a nie treści:

a. wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej winny być ogólne, takie same jak dla reszty uczniów,

b. sprawdzanie prac może mieć charakter niekonwencjonalny - uczeń na prośbę nauczyciela może sam przeczytać swoją pracę.

c. nauczyciel może i powinien pytać takiego ucznia ustnie z tego zakresu materiału,

d. nauczyciel może też skłonić ucznia i pozwolić mu pisać prace drukowanymi literami (w szkole) lub na komputerze (w domu).

d) dysortografia - czyli specyficzne trudności z poprawną pisownią pod względem ortograficznym, fonetycznym, interpunkcyjnym itp.

Dostosowanie wymagań dotyczy głównie sprawdzania i oceniania wiedzy z tego zakresu. Zamiast klasycznych dyktand nauczyciel może i powinien:

a. robić sprawdziany polegające na uzasadnieniu pisowni wyrazów z odwołaniem do znajomości zasad ortograficznych,

b. oceniać jedynie merytoryczną stronę pracy i odrębnie poprawność pisowni, nie wpisując tej drugiej oceny do dziennika.

W żadnym wypadku dysortografia nie zwalnia ucznia z nauki ortografii i gramatyki. W klasach starszych uczeń powinien więcej czasu poświęcać na naukę, korzystać z filmowanych lektur czy taśm przy opracowywaniu lektur.

e) odchylenia rozwojowe i sprawność intelektualna niższa niż przeciętna.

Tu dostosowanie wymagań jest konieczne w zakresie zarówno formy, jak i treści tych wymagań. W tej grupie można mówić o obniżeniu wymagań. Pamiętać jednak należy, że obniżenie kryteriów jakościowych nie może zejść poniżej podstawy programowej. W tej grupie dzieci znajdują się uczniowie z różnymi zaburzeniami, niekiedy mieszanymi. Charakterystyczne tutaj są: zaburzenia słowno- pojęciowego, na którym bazuje nauka szkolna, mała samodzielność w myśleniu, wolniejsze tempo pracy i uczenia się, trudności w koncentracji uwagi przez dłuższy czas. Nie kwalifikują się one do szkoły specjalnej, a program szkoły ogólnodostępnej jest dla nich trudny i przede wszystkim za szybko przerabiany.

Dostosowanie wymagań powinno polegać na:

- a. przerabianiu niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,
 - b. pozostawieniu więcej czasu na jego utrwalenie,
 - c. podawaniu większej ilości poleceń w prostszej formie.
 - d. unikanie trudnych czy bardzo abstrakcyjnych pojęć,
 - e. częstym odwoływaniu się do konkretnego, do przykładu,
 - f. unikaniu pytań problemowych i przekrojowych,
 - g. wydłużeniem czasu pracy,
 - h. zadawanie do domu mniejszych ilości materiału niż dla pozostałych uczniów,
 - i. stosowaniu dodatkowych pomocniczych poleceń, naprowadzaniu dziecka.
- Jak oceniać ucznia z deficytami rozwojowymi?

Jeśli uczeń ma zalecone dostosowanie wymagań edukacyjnych do jego indywidualnych potrzeb, to oceniać należy ucznia wg, kryteriów ogólnodostępnych, uwzględniając także jego wkład pracy. W stosunku do dzieci o obniżonych możliwościach intelektualnych zalecenie o dostosowaniu wymagań daje nauczycielowi jeszcze jedną możliwość .

Jeśli na koniec semestru grozi uczniowi ocena niedostateczna, zalecenie o obniżeniu wymagań pozwala na postawienie oceny dopuszczającej.

Indywidualizacja procesu nauczania.

Zindywidualizowany sposób nauczania jest najczęściej realizowany podczas zajęć specjalistycznych korekcyjnych - kompensacyjnych lub dydaktycznych - wyrównawczych, prowadzonych dla wybranej, mniejszej grupy dzieci. Jednak dostosowanie metod pracy do możliwości, dziecka powinno odbywać się także podczas lekcji z całą klasą. Nauczyciel powinien: przygotować odpowiednie zadania, podczas lekcji specjalnie wygospodarować choć trochę czasu dla takich dzieci przemyśleć i opracować sposób oceniania takich uczniów, wyjaśnić klasie, dlaczego zajmuje się dzieckiem, czy dziećmi w sposób szczególny i spowodować, by pozostali to zaakceptowali, umiejętnie pracować z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, aby nie poczuli się nadmiernie, chronieni lub wyizolowani ze społeczności klasowej, systematycznie współpracować z rodzicami ucznia.

Praca zindywidualizowana może mieć różne formy: dla ucznia (uczniów) nauczyciel powinien przygotować zadania, którymi uczeń może się zająć samodzielnie w czasie, kiedy reszta klasy wykonuje trudne dla niego zadania.

Taka forma pracy ma wiele zalet: dziecko, które ma zajęcie odpowiednie do swoich możliwości, zajmuje się nim i nie przeszkadza na lekcji, pracując na swoim poziomie nie zniechęca się do nauki, nie utrwalając nieprawidłowych, nawyków i jednocześnie ćwiczy umiejętności dostępne dla siebie na danym etapie. Wadą takiej metody jest niebezpieczeństwo wytworzenia się u dziecka mającego, trudności, poczucia izolacji od reszty klasy.

Dlatego ważne jest, aby nauczyciel wykorzystywał wszystkie sytuacje, kiedy dziecko jest w stanie współpracować z innymi, do włączenia go do wspólnej aktywności.

Dzieci z zaburzeniami i trudnościami w nauce wymagają ponadto opieki i kontroli specjalistycznej, właściwego oddziaływania psychopedagogicznego. Nauczyciele pracujący z nimi muszą stosować inne niż dla wszystkich pozostałych metody, formy, system oceniania i sprawdzania umiejętności.

Metody pracy oraz ocenianie, które powinny i muszą być stosowane przez nauczycieli dla uczniów posiadających opinie z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, w sprawie:

dysleksji, dysortografii, dysgrafii, dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych możliwości i potrzeb dziecka, oraz obniżonych możliwości intelektualnych:

1. Unikać głośnego odpytywania z czytania przy całej klasie. Jeśli jednak nauczycielowi dla oceny umiejętności ucznia niezbędne jest głośne czytanie, należy przeprowadzić je na przerwie, po zakończeniu lekcji.
2. Ograniczać czytanie obszernych lektur do rozdziałów istotnych ze względu na omawianą tematykę,
3. Kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów (wolne tempo czytania, słabe rozumienie jednorazowo przeczytanego tekstu może uniemożliwić wykazanie się wiedzą z danego materiału).
4. Ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania, zmniejszać ilość zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużyć czas pracy dziecka. Formy te należy stosować zamiennie (uczeń zostawiony sam w klasie dłużej niż rówieśnicy, narażony na komentarze z ich strony może sam zacząć rezygnować z dodatkowego czasu).
5. Ograniczać teksty do czytania i pisania na lekcji do niezbędnych notatek, których nie ma w podręczniku a jeśli jest to możliwe, dać dziecku gotową notatkę do wklejenia. Zalecane jest to szczególnie dla dzieci, u których stwierdzono dysgrafię.
6. Podczas sprawdzania pisemnych prac, ograniczać się do sprawdzania wiadomości. Tu wskazane jest stosowanie dla tych uczniów: testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami. Pozwala to uczniowi skoncentrować się na zadaniu, a nie na poprawności pisania.
7. Pytać ustnie. Sprawdzanie wiadomości w ten sposób powinno odbywać się często i dotyczyć krótszych partii materiału. Pytania kierowane do ucznia powinny być precyzyjne.
- 8 W przedmiotach ścisłych podczas wykonywania skomplikowanych operacji, wymagających wielokrotnych przekształceń, należy umożliwić dziecku ustne skomentowanie wykonywanych działań. W ocenie pracy ucznia należy uwzględnić poprawność toku rozumowania, a nie tylko prawidłowość wyniku

końcowego. W przypadku przygotowywania prac pisemnych z przedmiotów ścisłych i im pokrewnych dla takich uczniów, nauczyciel powinien zwrócić uwagę na graficzne rozplanowanie sprawdzianów, gdzie pod treścią zadania powinno być wolne miejsce na rozwiązanie. Pozwoli to uniknąć niepotrzebnych pomyłek przy przepisywaniu, np. gubienia, mylenia znaków, cyfr, symboli. Tam, gdzie istnieje taka możliwość, pozwolić na korzystanie z gotowych wzorów, tablic, itp.

9. Unikać wrywania do odpowiedzi. Jeśli to możliwe, uprzedzić ucznia (na przerwie lub na początku lekcji), że będzie dzisiaj pytany. W ten sposób umożliwiamy dziecku przypomnienie wiadomości, skoncentrowaniu się, a także opanowaniu napięcia emocjonalnego często blokującego wypowiedź.

10. Posadzić dziecko blisko nauczyciela, dzięki czemu zwiększy się jego koncentracja uwagi, wzrośnie kontrola bezpośrednia nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu.

11. Złagodzić kryteria wymagań z języka obcego, uczeń mający trudności z opanowaniem języka ojczystego, prawie zawsze ma także trudności z mówieniem, rozumieniem, pisanem i czytaniem w języku obcym.

12. Podczas oceniania prac pisemnych, nie uwzględniać poprawności ortograficznej lub oceniać ją opisowo. Można pozwolić uczniowi na korzystanie ze słowników ortograficznych podczas pisania wypracowań, prac klasowych. Postępy w zakresie ortografii sprawdzać za pomocą dyktand z komentarzem, okienkiem ortograficznym, pisanem z pamięci. Zakres sprawdzianu powinien obejmować jeden rodzaj trudności ortograficznych, co umożliwi uczniowi skoncentrowanie się na zagadnieniu, zmniejszając tym samym ilość błędów i dając poczucie sukcesu.

13. W przypadku ucznia z dysgrafią należy pozwalać na pisanie na komputerze, czy drukowanymi literami, zwłaszcza prac obszernych (wypracowań). Nie należy oceniać estetyki pisma np. w zeszytach. Jeśli pismo dziecka jest bardzo trudne do odczytania, należy zamienić pracę pisemną na wypowiedź ustną.

Ogólna zasada oceniania i pracy z uczniami przejawiającymi opisane powyżej trudności dydaktyczne jest następująca: trzeba budować na tym, co uczeń potrafi i może robić dobrze. Należy dać mu takie pole działania, aby mógł osiągnąć sukces. Taki uczeń też może a nawet ma prawo otrzymać ocenę dobrą, bardzo dobrą lub celującą, jeśli wykonał dostosowane i przeznaczone dla niego zadania dobrze i na miarę swoich możliwości.

Badania wyników nauczania powinny zawierać wersję uwzględniającą deficyty uczniów (dotyczy uczniów zarówno z orzeczeniami i opiniami).

Zaopiniowano i zatwierdzono pozytywnie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej dn. 28 maja 2019 r.

Anna Skrypczka

.....
(pieczęć i podpis dyrektora szkoły)